

Jazz in België vanaf 1920

Albert Michiels

6) Een veelvoud aan populaire jazzbands 1920-1930

Vanaf de 1920 introduceren de Amerikaanse jazz-orkesten twee nieuwe instrumenten : de contrabas en de saxofoon . Het voorbeeld wordt direct nagevolgd door de orkesten in Europa. Adolphe Sax, (1814/94), de uitvinder van de saxofoon was afkomstig van het Belgische stadje Dinant. Hoewel tal van Europese componisten zoals Georges Bizet, , Hector Berlioz en Ambroise Thomas zich lovend uitlieten over dit nieuwe instrument en het soms opnamen in het symfonie-orkest, toch geraakte het in Europa maar niet echt van de grond. In Amerika daarentegen verkreeg de saxofoon wel burgerrecht en zelfs een ereplaats in de jazz-orkesten. En het is dus de jazz die de saxofoon een triomfantelijke terugkeer bezorgde naar zijn plaats van herkomst.

De twintiger jaren zijn een tijd van kermessen en paardenraces , van de *charleston* en de *lambeth walk*, van steeds snellere auto's en vliegtuigen die lange afstands-records vestigen. We zien een groeiend aantal "jazzbands" die met wisselend succes optreden in de voorname dansgelegenheden, hotels, tea-rooms en casino's in Brussel, Antwerpen, Luik of Oostende, hoewel de pure jazz-inhoud van hun muziek soms toch betrekkelijk minimaal blijft.

We nemen enkele bands onder de loupe : de Antwerpse "Mohak's Jazz Band" (1920 / 23) met Louis Neyaert, Martin Helmoortel en de zwarte drummer Freddy; de Luikse orkesten "White Rabbit" en de "Five Merry Kids" ('23 / 25) waarin violist Emile Deltour en pianist Jean Pacques hun debuut maken. Brussel spant de kroon. : Billy Smith speelt in een dancing aan de Naamse Poort. Op zijn dikke trommel prijkt de naam van het orkest : "The White Diamonds". In dat orkest zitten belgische muzikanten die naam zullen maken : de trompettist René Compère en de saxofonist / clarinettist Charles (Chas) Remue. In de *St Sauveur* spelen twee orkesten : een voor de tango en het andere voor de jazz dat gedirigeerd wordt door Pierre Neetens en met aan de piano Robert De Kers die later zal uitblinken op trompet. .Verder zijn er nog de Brusselse "Excellos Five" en het "Bistrouille Amateur Dance Orchestra (B.A.D.O.)" dat onder de leiding staat van trompettist Freddy De Boom

De bigband "B.A.D.O" werd in 1920 gesticht door de gebroeders Vinche , René (drummer) en Marcel (banjo). Hun lokaal was de zaal Patria. Deze bigband was een soort kweekschool voor jong talent . Tot in midden de jaren 1930 zal het B.A.D.O. talloze liefdadigheidsfeesten en dansavonden animeren. Van hieruit zullen vele muzikanten hun eerste sprong maken naar een schitterende professionele loopbaan Denken wij alleen aan pianist John Ouwere (1903-1983) ,.... aan multi-instrumentalist Ernest Craps (alias David Bee) (1903 – 1992) die met zijn boezemvriend, trompettist Pierre Paquet (Peter Packay) (1904 – 1966), tal van originele stukken componeerde voor de orkesten waarin ze betrokken waren en waarvan er op onze dagen nog heel wat nummers bekend zijn : *Do let me try, Thalassa, Allahabad, Avignon, Baby Lou, Charleston Daisy, Slow gee gee, China, Pearl of the East, Al Sereno, Vladivostok en Pamplona*

David Bee & Peter Packay

David Bee (°1903 Brussel) werd als Ernest Craps geboren. Zijn vader was beenhouwer op het Sinte Catherinaplein en afkomstig van Hoeilaart uit De kleine Ernest werd

genoemd naar zijn Hoeilaartse peter. Zijn moeder was harpiste en verbonden aan het orkest van de Muntchouwburg. Ook Juliette de oudere zus van Ernest speelde harp. Er was ook nog een oom langs moeders kant die orkestleider was. .

De jonge Ernest ondergaat reeds zeer vroeg de invloed van de anglo-amerikaanse ragtimes, cake-walks, one-steps en andere nieuwsoortige dansmuziek uit die jaren. Hij is een uitstekend harpist, loopt school in het "Institut Dupuich" en maakt er kennis met een leeftijdsgenoot die Pierre Paquet heet. Pierre heeft evenals zijn vriend Ernest veel aanleg voor de muziek en speelt trompet. Beiden dromen er van om later muzikant te worden. Maar ingevolge een zwaar ongeval belandt Pierre in het ziekenhuis en verliezen ze elkaar uit het oog.

Na zijn studies vervult Ernest zijn militaire dienst en leert saxofoon en klarinet spelen. In 1925 – hij is er 22 - wordt hij lid van het bekende "Bistrouille Amateur Dance Orchestra". Ter gelegenheid van een feest waarbij een tweede orkest nodig is, ontdekt hij opnieuw zijn vroegere vriend Pierre die trompettist is in een amateurs-orkest, de "Versaty Ramblers". Nu wordt Pierre ook lid van het "B.A.D.O" Het jaar daarop – in 1926 – wordt onder de auspiciën van het Jazzmagazine "Music" van uitgever Felix Faecq een eerste "Récital de Jazz" georganiseerd. En onverwachts oogsten Ernest en Pierre een overweldigend succes, niet alleen met hun optreden maar in het bijzonder met enkele nummers die ze samen componeerden onder hun "ver-Engelste" namen David Bee en Peter Packay. Ziedaar het begin van een samenwerking die in grote mate hun verdere loopbaan zal bepalen.

Chas Remue and his New Stompers

Ongetwijfeld waren Duke Ellington's debuut in de "Cotton Club" en de eerste vliegtocht over de Oceaan door Charles Lindberg de belangrijkste evenementen van 1927. Dat roept onwillekeurig die memorabele zondag van 22 mei in ons geheugen weer wakker. Toen zaten de mensen in een cinema van de Brusselse Nieuwstraat rustig naar de film te kijken. Plots gingen de kroonluchters aan. De directeur kroop op een stoel en riep met luide stem: *Dames en Heren, Lindberg is er in geslaagd om over de Oceaan te vliegen en is zo pas in Parijs geland.* De aanwezigen veerden recht en applaudisseerden.

Maar ook voor onze belgische jazz is 1927 een jaar van buitengewone betekenis. Op initiatief van Felix Faecq, uitgever van het belgische jazzmagazine "Music" en muziekpartituren, wordt op 27 & 28 juni de eerste belgische jazz-plaat opgenomen in Londen met "Chas Remue and his New Stompers" voor het label "Edison Bell. Het is een jong, dynamisch, maar vrijwel nog onbekend septet dat bestond uit Remue (leider, altsax / klarinet), Alphonse Cox (trompet), Gaston Frederic (tenorsax / klarinet), Herri Leonard (trombone), Harry Belien (slagwerk), Stan Brenders (piano) en Remy Glorieux (sousafoon) Van de veertien nummers die worden opgenomen zijn er vijf composities van het duo David Bee/Peter Packay: *Vladivostok, Pamplona, The bridge of Avignon, Allahabad, en Slow Gee- Gee.*

Van dit septet zullen er maar drie leden echt bekend worden. De eerste is vanzelfsprekend Chas Remue, leider van de groep en die zelf de solo's van de opnamen op klarinet en altsax uitvoerde. De tweede was trompettist Alphonse Cox, die, hoewel klassiek geschoold, toch behoorlijk kon improviseren. Hij kreeg kort daarop een contract aangeboden door de Britse band van Billy Arnold voor een toernee doorheen Europa. En ten slotte was er Stan Brenders die vanaf 1936 internationaal bekend zal worden als leider van het NIR - INR Jazz-orkest en die

tallose radio-opnamen zal nalaten. De andere leden van de “New Stompers” verdwenen van het Jazz-toneel. Remy Glorieux en Harry Belien speelden nog wel enkele jaren maar dan uitsluitend in dans-bands.

All- Stars-Band

Tijdens de zomermaanden 1927 sticht David Bee zijn eerste beroeps-orkest “The Red Beans Orchestra “ samen met volgende jonge beloften : Robert De Kers (trompet), Sus Van Camp (trombone), René Vandijck (piano), Chas Dolne (banjo) en Pol Serluppens (drums). Dit orkest werkt op coöperatieve wijze. Alle leden verdienen evenveel en er is geen echte “chef”. Dit orkest ondergaat sterk de invloed van de Chicago-stijl van de laatste gramfoonplaten van Red Nichols & his Five Pennies.

“The Red Beans Orchestra “ treedt op in Geneve, Lugano, Milaan, Venetië en op de tentoonstelling van 1929 in Barcelona waar het op het op een financiële fiasco uitdraait ingevolge de onverwachte sluiting van de “Ambassadeurs” waar ze spelen. David Bee trekt naar Berlijn en wordt er de eerste saxofonist van het orkest van Carlo Minari. Robert De Kers probeert het verder met een vernieuwde bezetting in het “Café de Paris” in Monte Carlo en de “Pschorr Dancing” in Rotterdam. Daarna wordt het orkest definitief ontbonden in 1929.

* * *

Globetrotter

Tijdens de winter 1929-1930 brengt Peter Packay een bezoek aan zijn vriend David Bee in Berlijn. en samen componeren zij voor die gelegenheid een wals “I wish I couldn't forget you.’ Vervolgens verblijft David geruime tijd in Italië Hij keert in 1932 terug naar België om er deel uit te maken van het orkest “Robert De Kers and his Cabaret Kings” eerst voor een contract van meer dan een jaar in het Antwerpse Century Hotel en vervolgens voor de Wereld-tentoonstelling van 1935 in Brussel. Na deze succesvolle optredens bezoekt David New York en Harlem om er ter plaatse de evolutie van de Amerikaanse jazz op de voet te volgen. “Ik had mij dat hier anders voorgesteld” schrijft hij naar Felix Faecq. “Tijdens de dag hoor ik geen enkele noot jazz.. De jazz-musici - blank of zwart” zijn er echte nachtdieren.....Alles schiet er in de clubs voorgoed in gang rond middernacht en eindigt in de vroege uurtjes.... meestal met een jam-session waaraan ik al een paar keren deelnam “. Verder drukt hij zijn bewondering uit over prachtige optredens van de sax-formaties in de grote big-bands en is fier te kunnen melden dat hij te vriend is geworden met Bennie Goodman, Fred Waring, Stuff Smith en Hal Kemp. Na zijn verblijf in Amerika wordt hij in Frankrijk een van de best-betaalde arrangeurs voor de radio, de film ,de platen-industrie, het Casino van Parijs en tal van orkesten.

Robert De Kers

Robert De Kers (De Keersmaecker - Antwerpen °10/08/1906) komt uit een muzikale familie Zijn ouders zijn de spilfiguren van een voorname muziekschool “l’Institut Beethoven”. Zijn vader onderwijst viool en zijn moeder piano. Robert krijgt van kindsbeen de muziek ingelepeld. Nochtans kiest hij de richting geneeskunde aan de Vrije Universiteit van Brussel. Hij zit er in de tweede voorbereidende als zijn vader plotseling overlijdt. Om onmiddellijk aan de kost te komen, sluit hij zich als trompettist aan bij een kleine belgische amateurs- groep de “Berkeley’s” die een contract hebben voor een toernee in verschillende music-halls in Italië Vanaf einde

1926 trekken de “Berkeleys” naar Milaan, Bologne en Napels waar de groep ontbonden wordt . Robert heeft geluk. Hij krijgt onmiddellijk werk in een van de beste Italiaanse jazz-orkesten onder de leiding van Carlo Benzi. Ondertussen studeert hij jazz-orkestratie via de methodes van Frank Skinner. Dat stelt hem in staat zijn eerste arrangementen te schrijven voor het orkest van Benzi . Ze treden op St Moritz-Engadine, Milaan, Venetië en Riccione. Hierop keert Robert terug naar België om er samen met David Bee en consoorten het Red Beans Orchestra op te starten.”.

In 1930 sluit Robert zich als 2^e trompet aan bij een euro-amerikaanse formatie onder de leiding Harry Fleming (ook tapdanser). Hij maakt hiermee een toernee in Duitsland, Zwitserland, Italië en Spanje waar het orkest ontbonden wordt. In Madrid probeert Robert het met een nieuw orkest met ex-leden van de Fleming-groep en een paar Spanjaarden als versterking. Maar dat is van korte duur want de Spaanse revolutie van 1931 verplicht hem het land te verlaten . Onmiddellijk daarop sticht hij zijn 16-man orkest “The Baker ’s Boys” met de Amerikaanse zwarte zangeres Joséphine Baker en trekt in 1931-32 er mee op toernee in Frankrijk, Zwitserland, Tunesië, Algerije en eindpunt Venetië. Robert is op dat moment 26 jaar.

Joséphine was toen reeds beroemd door haar schoonheid, haar verve en bovenal door haar kundigheid als zangeres , danseres en filmactrice. . Groot, slank en beweeglijk, verenigde zij in zich de traditionele gaven van de diva van de Franse music-hall en de nieuwe, bezeten vitaliteit van de Amerikaanse zwarte jazz-zangeres. Haar naam was verbonden met typische succes-nummers zoals : *Yes, we have no bananas*”, “*J’ai deux amours*”, “*La petite tonkinoise*”, “*Si j’étais blanche*”, “*La conga blicoti*”, “*Voulez-vous de la canne à sucre* », « *C’est lui* », « *Paris mes amours* », « *Partir sur un bateau tout blanc* »

Na zijn toernee met Joséphine Baker keert Robert De Kers naar Brussel terug en sticht er een 100 % Belgische “all-stars-band “ bestaande uit John Ouwerx (p), Jean Omer (as / kl), François Cambien (as), David Bee (as), Bob Bosmans (dr), Jan Dam (trb), Isidore Rooms (trp), en Fernand Fonteyn (b). Later zal John Ouwerx aan de piano vervangen worden door de Nederlander Ernst Van ’t Hoff. Eert worden ze gevraagd voor een concert in het *Casino* van San Remo (Italië) en vervolgens krijgen ze een contract aangeboden voor meer dan een jaar (1932 – ’33) in het Century Hotel in Antwerpen. De publiciteit is één en al waarborg voor hoge kwaliteit :

ROBERT DE KERS and his CABARET KINGS
are broadcasting from the Century Hotel, Antwerp
every Saturday and Sunday night, on 333 m. & 509 m. from 10.10 untill 12 p.m.

**THE MOST STYLISH PERFORMERS ,
THE MOST MODERN ORCHESTRATIONS,
THE MOST ATTRACTIVE DANCE-BAND
ON THE CONTINENT**

Ze keren naar Brussel terug voor de Wereldtentoonstelling 1935 om er iedere avond in de “Diable amoureux” het grote publiek te amuseren. Hierop volgt de *Scala* van Oostende (1936) waar het Robert De Kers Orkest het jaar daarop terugkeert met als “Guest Star” de wereldbekende tenorsax Coleman Hawkins

Robert De Kers is zeer geliefd in de *Pantheon* een van de meest populaire Brusselse attractiepunten voor de jazz-liefhebbers in die tijd. Hij treedt er vaak op met wisselende bezettingen. Iedere keer dat hij na een buitenlands toernee naar Brussel terugkeert, mag hij er steeds opnieuw spelen in afwachting dat hem weer elders belangrijke contracten worden aangeboden, zoals in het *Kurhaus* en het *Casino* van Scheveningen, de *Savoy* in Amsterdam, de *Odeon* in Bazel en het *Zuid* in Den Haag. En vergeten we niet in 1940 de *Boeuf sur le Toit* waar de eigenaar niemand minder is dan Jean Omer, die nog in Robert's eerste orkest optrad.

Joséphine Baker's story

Joséphine Baker (Frieda, Josephina Carson) werd geboren op 3 juni 1906 in de krottenwijk van Saint Louis gelegen aan de Mississippi-rivier (USA). Haar ouders waren Carrie Mc Donald een zwarte (wasvrouw) die getrouwd was met Eddie Carson, een vaudeville-muzikant (drummer) van Spaanse afkomst. Josephine had nog een broer en twee zussen.

De vader verlaat het gezin waardoor Joséphine verplicht is vroegtijdig de school te verlaten. Ze zoekt werk in rijke blanke families. En hier wordt ze voor het eerst geconfronteerd met de rassen-discriminatie. De voortdurende waarschuwingen van haar blanke werkgevers “not to kiss the baby” tijdens de “babysittingen” zal haar ganse leven bijblijven.

Joséphine verlaat op 16-jarige leeftijd het ouderlijk huis en trekt op toernee met een rondreizende dansgroep uit Philadelphia, Ze proberen het met een nieuwe Broadway-show “Chocolate dandies” eerst in Boston en kort daarop in de “Cotton Club” en de “Plantation Club” in Harlem.. Maar de vertoningen draaien uit op een fiasco en Josephine besluit om naar Europa te emigreren.

Parijs

Joséphine arriveert in Parijs op 22 september 1925, Een paar weken later stuurt ze een brief naar haar moeder. “...Ik ben goed toegekomen en heb in het Casino de Paris reeds een eerste dans-voorstelling gegeven. Er zijn drukke onderhandelingen aan de gang voor een Amerikaanse productie “Revue nègre” in het Elysée theater. Ik zal de hoofdrol krijgen. Kortom de vooruitzichten zijn goed. Maar wat heb ik toch gelachen toen ik in Parijs toekwam. Ik zag hier in die kleine straten met die kleine huizen voor het eerst chieke dames rondlopen op schoenen met ongelooflijk hoge hakken, dit, in tegenstelling tot New York met zijn grote gebouwen en brede, rechtlijnige verkeerswegen waar de vrouwen gewone lage schoenen dragen. .... Ik versta reeds enige woorden Frans: “bonbon”, “bonjour”, “phonographe”, “cocu” “amour”, “bonsoir”....

La revue nègre

Voor mij liggen de *Memoires* van Joséphine Baker. Hierin staat een artikel afgeprint (spijtig zonder datum) van het blad *Candide* dat ons een klaar beeld schept over die eerste optredens van Jpséphine in Parijs. .

“Aux Champs Elysées : LA REVUE NEGRE / Grand succès /
Révélation : Joséphine Baker » par Pierre de Régnier

We hebben al veel gesproken over haar optredens ... Er zijn mensen die er twee keren naartoe gingen .... en zelfs zes keren ! Daarentegen zijn er anderen die tussen twee scenes plotseling rechtveren en de zaal verlaten. Ze smijten de deuren achter zich met een smak dicht, roepend dat zulke schandalige vertoningen zouden moeten verboden worden)

“La revue nègre” is een Amerikaanse productie met Joséphine als “star” , Joe Alex haar danspartner en enkele “girls”. De vertoningen beginnen steeds om 10 uur. Het publiek zit er reeds lang op voorhand ongeduldig te wachten. En ineens gaat het gordijn open en verschijnt de “Black pearl” .... Er weerklinkt een overdonderend gejuich en met een “Hello,...Hello.... tout le monde au charleston” schiet het “negerorkest” in actie. (Nota : de charleston was toen nog een onbekende dans in Europa) . Joséphine draagt kort geknipt haar, plat tegen haar hoofd geplakt. Ze is naakt en draagt alleen een rokje uit bananen –16 stuks juist geteld ! - en een soortgelijke halssnoer. Soms worden de bananen vervangen door pluimen en dan lijkt ze op een levende, wervelende ‘plumeau . Het is een spektakel zoals wij er nog nooit een zagen .....Om van te dromen .....”

“Chez Joséphine”

Na haar schitterende debuut in Parijs wordt Joséphine uitgenodigd in Berlijn . Ze wordt er op enthousiaste wijze ontvangen en overladen door een berg aan geschenken : juwelen van onschatbare waarde, levende dieren tot zelfs een sportwagen. Daarmee wordt voorlopig de periode “Revue nègre” afgesloten.

Ze keert naar Parijs terug en krijgt een hoofdrol in “*Folies d’un jour*” in de “*Folies Bergère*“ Maar na al die succesvolle optredens krijgt zij genoeg van dat opgeweekt leven en ze sticht in 1927 haar eigen club “ Chez Joséphine.”

Maar de aanbiedingen blijven van overal toestromen.

- Wenen stelt haar twee vertoningen voor tegen duizend dollar per vertoning .
Ze antwoordt : neen geen tijd
- De Embrosy Club van Londen stuurt een telegram “ Kom wanneer je dat past en laat ons het gevraagde bedrag kennen”
Ze antwoordt : neen, geen tijd.

*Ze zegt neen voor Amsterdam, neen voor Bedapest, neen voor Bucarest , neen voor Buenos-Aires, neen voor alles en aan iedereen.

De tijd gaat voorbi j Wij zijn 1930. En daar verschijnt Robert De Kers als een meester-tovenaar. Hij slaagt er in Joséphine te overtuigen voor een toernee in 1931-1932 met optredens in de voornaamste steden van Frankrijk , Zwitserland , Italië , Tunesië en Algerije. Wie had dat durven vermoeden ? Robert zet zich onmiddellijk aan ’t werk voor de vorming van zijn orkest. de “Baker’s Boys” dat voor het merendeel zal gevormd worden door belgische muzikanten

Films en Amerika

In de vroege jaren dertig speelt Joséphine in twee Franse zwart-wit films, eerst in *Zou Zou* en vervolgens in *Princesse Tam Tam*. Maar die films worden – omwille van haar huidskleur – in Amerika verboden, tot grote ergernis van film-idool Jean Gabin, de Engelse schrijver Bernard Shaw, variété-artiest Maurice Chevalier en jazz-gitarist Django Reinhardt.

Niettemin probeert Joséphine in 1936 vaste voet te krijgen in Amerika. Ze krijgt er de hoofdrol in “Ziegfelds Folies” en speelt er samen met Fanny Bruce en Bob Hope. Maar het wordt een fiasco. Spijts haar succesvolle optredens in Europa wordt ze in Amerika nog steeds gebrandmerkt als “an uppish colored girl (verwaande kleurlinge)”. De *New York Times* spreekt over een “Negro-wench” (zwarte slet). Onder druk van de Conservatieven wordt haar zelfs de toegang tot restaurants geweigerd. Fanny Bruce wordt ziek en de vertoning wordt voor enkele dagen onderbroken. Maar intussen verbreekt Joséphine haar contract en keert naar Europa terug. Het jaar daarop, in 1937, krijgt ze de Franse nationaliteit.

Gedurende de Duitse bezetting (1940-'44) sluit ze direct aan bij het Franse verzet. Zo smokkelt naar de *Gealliëerden* geheime boodschappen die vermeld staan op haar muziekpartituren. Als “verpleegster” van het Rode Kruis helpt ze Belgische vluchtelingen die in Frankrijk toestromen. En ten slotte treedt ze op voor de strijdkrachten van *La France Libre* in Afrika en het Midden Oosten. Hiervoor zal ze later door de Gaulle het “*Croix de Guerre*” worden toegekend.

Les Milandes

Na de oorlog gaat Joséphine's aandacht voornamelijk naar “Les Milandes”, haar uitgestrekt landgoed in Castelnau-Fayac (zuid-west Frankrijk). Ze nodigt haar naaste familieleden uit om er zich te komen vestigen. Het landgoed was aanvankelijk alleen een dieren-asiel. Maar vanaf 1950 adopteert ze ook een tiental kinderen van allerlei ras en nationaliteiten. Het kasteel is immers groot genoeg en er is ook geen tekort aan personeel. Dat is – wat ze noemt – haar *regenboog-familie*. Zodoende poogt zij het voorbeeld te geven tot verbroedering van alle volkeren en rassen.

In 1956 stopt ze definitief met haar optredens wat haar de kans biedt om tussendoor in Amerika deel te nemen aan manifestaties voor de verdediging van de rechten van de mens. Niets is haar teveel. Maar ingevolge de hoge onderhoudskosten van “Les Milandes,” en haar adoptie-kinderen geraakt zij regelmatig in financiële moeilijkheden.

In 1973 probeert ze het andermaal in Amerika. Ze krijgt de gelegenheid om er op te treden in de *Carnegie Hall*. Ze is erg zenuwachtig als ze het podium betreedt maar krijgt onmiddellijk een staande ovatie. Ze is er zodanig door getroffen dat ze'r tranen van in de ogen krijgt. Zij beëindigt haar succesvol optreden met de woorden : *vandaag beleefde ik de schoonste dag van mijn leven.*

Laatste optredens

De financiële moeilijkheden hopen zich op. Er moet dringend hieraan verholpen worden. Voor haar 50 jaar variété-carrière wordt een “grootscheepse come-back” georganiseerd op 8 april 1975 in het “Théâtre Bobino”. De belangstelling is enorm. Iedereen wil de terugkeer van de 68-jarige artieste meevieren en haar zodoende ook financieel steunen. Ook Prinses Grace van Monaco en de Italiaanse filmactrice Sofia

Loren zijn er bij. Amper enkele dagen later, wordt de “Black Pearl “ getroffen door een hersenbloeding en ze sterft op 12 april 1975.

Duizenden mensen staan langs de straten om de rouwstoet te zien voorbijtrekken naar de kerk “la Madeleine” Er worden tot afscheid 21 kanoschoten afgevuurd . Daarmee is zij de eerste Amerikaanse vrouw in de franse geschiedenis die met militaire eer begraven werd. Haar stoffelijke overschot rust op het kerkhof van Monaco.